

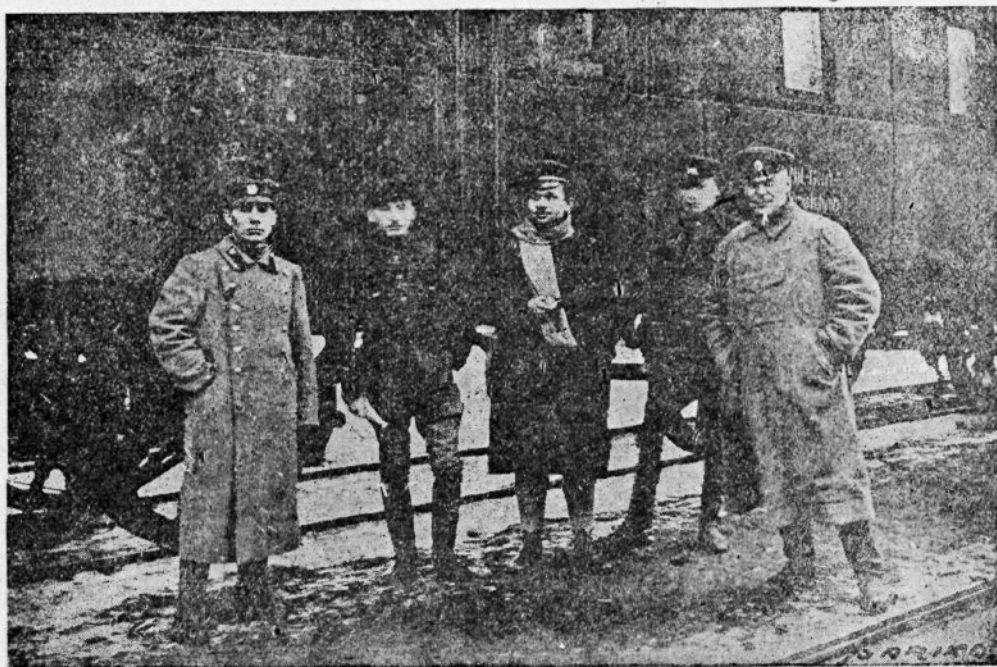

Meie Mats

Nr. 2. (184)

Laupäeval, 15. veebruaril 1919.

Nr. 2. (184)

Põhja väerinna staab kindral Tõnisson'iga (paremat kätt esimene).

„Meie Matsi“ tellimiste vastuvõtmine on avatud.

Tellimise hind kättesaamisega aastas 40 mrf.,
6 kuu eest 20 mrf., 3 kuu eest 10 mrf., 1 kuu
eest 3 mrf. 50 p. Toimetusest ise ära viies: aastas

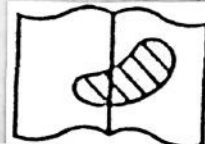
35 mrf., 6 kuu eest 18 mrf., 3 kuu eest 9 mrf. Ilmub iga laupäev. Adressi muutmise eest 50 p.

Endistele tellijatele saadetakse ajakirja seni edasi, kuni tellimiseraha uue hinna järele jatkub.

Adressi muutmisel ja tellimise uuendamisel palume senist adressi nr. teatada

Toimetus ja talitus:

Tallinnas, Harju ja Kiiu tähe nurgal nr. 46/15, „Teaduise“ raamatuk.

Tädike Rosmarin.

Heinrich Zschokke jutt. Tõlkinud M. K.

Hea pooletunni-tee Waib'ingeni linnakesest oli lesk ülemmaksunõuniku emand Rosmarin omale Alam-Sõidu mõisa ostnud, mis tema wennale, kes Ülem-Sõidu külas õpetaja-ametit pidas, väga meelt mööda oli. Õpetaja-herrale oli see ka tõesti kohane, sest et ta kõikide kristlike hingekarjaste kiiduwäärt kombe järele maapealsete waradega sugugi ü'elliiga koormatud ei olnud. Sellewastu wõis ta õde õigusega üheks rikkamaks mõisaomanikuks lugeda, kümne tunni tee kaudusel ümberringi. Selle suure waranduse oli lesk emand oma kadunud abikaasalt pärinud. Nii siis tuligi, et aulik õpetaja-herra peagi oma õe, tädikese Rosmarini, maia alaline külaline oli.

Tädi Rosmariniks hüüdis ta oma õde sissejuurdunud kombe järele. See armas pruuk oli aegamööda tekkinud, kuid siiski teatud põhjusel.

Põhjus peitus nimelt tütarlapses, kes Rosmarini majas üles kaswas ja kord kõik Rosmarini waranduse pidi pärima. Ta nimi oli Suusike, oma ema õde nimetas ta aga ikka ainult tädikeseks. Õpetaja-herra wõttis lapse kasvatamisest elawalt osa ja oli Suusikese eeskujul oma õele tähelepanemata kombel tädike Rosmariniks hakanud hüüdma. Noh, ja kui seda õpetaja-herra tohtis teha, lubas ka walitseja, isand Säblein omale sedasama, kuid mitte ilalgi ülemmaksunõuniku emanda kuuldes, waid ainult siis, kui ta temast kõneles. Sarnastel tingimistel harjusid sulased ja tüdrukud Alam-Sõidus ja aegamööda ka kõik talupojad Ülem-Sõidus selle nimega sedawõrd ära, et wiimaks kõik ülemmaksunõuniku leske tädikeseks kutsusid.

Ta teenis ka tõesti selle nime ära, sest et ta emalikuks sõbraks, nõuandjaks ja abiliseks kõigile oli, kes tema tegewuseringi puutusid. Ta oli kõige parem, kõige heategewam naisterahwas. Ta andis teiste nõrkused andeks, muidugi, kui aga tema nõrku külgi selle juures austati.

Nii näituseks ei pannud ta oma walmuliku wenna iseäraldusi täheleegi, mida see wahest segaduses ilmutas, ja pigistas Suusikese suure lapsikuse kohta alati ühe silma kinni.

Korrast pidas tädike suurt lugu. Kõigil oli oma aeg, oma koht, oma aujurk, oma kohane nimi. Tubades, majariistade peal, ei tohtinud tolmukübetki olla. Kõõgis pidi kõik niisama kena ja puhas olema, kui mõnes buduaris. Toakärbestega kui suurte kelmidega löödi lõpmata lahinguid elu ja surma peale. Porine ilm oli kõige majarahwa wits. Hommikused, lõunased ja õhtused terwitussõnad olid igaihele seisuse järele üles tähendatud, niisama ka teretuste ja kumarduste laad. Tädike korraldas maja- ja põllupidamises kõik ise. Ta oli täieline Alam-Sõidu kuninganna. Ta kuulas küll igaihe nõu, kuid talitas ometi nii, kuidas tema arust kõige õigem oli.

Tal ei olnud ühtki õiget armuosalist, muidugi peale Suusikese. Suusike oli aga ka Alam- ja Ülem-Sõidu pailaps ja oleks seda kõigele ilmale olnud, kui

kogu ilm oleks Ülem- ja Alam-Sõidus koos elanud. Sest Suusike oli armas laps, ja pealegi laps, kes seitse kuni kaheksateistkümmend aastat wana on, saleda kaswuga, mustade juustega, sinisilmadega, ühe sõnaga — umbes nii, kuidas ilusad tüdrukud 18-aastaselt harilikult ikka on.

Tädike oleks nüüd tõesti pidanud ise selle peale tulema, et niisuguse lapsega kord ikkagi kaljukindel majakord rikutakse, et majas ei wõigi ületõlde hädaohtlikumat külalist olla, kui tütarlaps, kes oma ilmsüüta silmadega igaihelt näib küsiwat, kas tõesti peale majandusliste toimetuste ka mingisuguseid teisi asju ilmas ei ole.

Kuid tädike uskus kindlalt iseene tarkuse sisse ja oleks ennemalt kõike muud wõinud oletada, kuid ainult mitte seda, et tema oma kombeid ja pruuke peaks muutma.

Wiimaks pidi ta seda siiski uskuma, nagu see järgnewast loost selgub. Siin põimiwad end kõik wõimatud lood üksksteisega nii läbi, et see huwitust wõib pakkuda nüüdsele ja tulewasele põlwele. Seks paneme ta kirja.

Kiri.

Oli soe malkuu päew. Õpetaja-herra astus tuppä oma hariliku terwitusega: „Tere, tädike, tere, Suusike!“

Tädike nikutas lahkelt pead. Suusike, kes sohwäl tema kõrwal istus ja walget sukka kodus, tõsis püsti, tegi lühikse, sõbraliku kniksu ja ütles: „Teie alandlik teener, onuke!“

„Aga, heldene aeg, missuguses ülikonnas sa jälle ilmutad, õpetaja-herra?“ hüüdis tädike Rosmarin.

„Kuidas nii?“ küsis õpetaja, kes oma taskurätikut taskudest asjata otsis, et higi ära pühkida.

„Wististi on sul parukas taskus, sest taskurätt on sul peas,“ seletas tädike.

„Peas?“ hüüdis imestanud õpetaja, sirutas käe wälja ja leidiski ta sealt. „Sul on omast kohast õigus, tädike, sest et täna väga palaw päew on. Mina tulin linnast, päike aga kõrwetas kui kõrbes. Otsustasin siis, et jahedam oleks, parukas peast ära wõtta, ninarätt pähe panna ja rukkipollu ääre pikali wisata. Nii tegingi.“

Nüüd hakkas ta uuesti otsima, Suusike tegi aga talle sohwalde ruumi ja läks ise jahutawat jooki wabarna mahla tooma.

„Mida sa siis jälle otsid, õpetaja-herra?“ küsis tädike.

„Kui ma õieti mäletan, siis tõin ma sulle linnast kirja kaasa. Kuhu ta aga nüüd on jäänud, seda ma ei tea. Ma arwan, ta on pärjermeisteri-herra käest.“

„Aga, õpetaja-herra, kõige pealt pane ometi paruk pähe. Muidu naerab terve kogudus su palja pealae pärast wälja.“

„Seda ma just ei arwa. Küllap siis ka mõni karu leiduks, kes mu sõna kuulab, ja need pahurad inimesed nahka paneks, kes minu üle hirwitaksid. Nende käsi käiks niisama kui prohwet Elisa oma. Aga pagana päralt tädike, kuhu sa mu paruka siis panid?“

„Kuhu ma ta panin? Sa pole teda mu kätte annudki. Wast ehk kaotasid sa ta teel ära?“

„Jumal hoidku selle eest! — see oli mu uuem parukas. Kuid, sul on õigus, tädike. Ta on tingimata ilusti rohu peal, pürjermeisteri-herra kirja kõrwal, sealsamal kohal, kus ma ise weerand tunni eest plikutasin.“

Silmapiilk helistas tädike. Jimus tüdruk. See pidi walitseja kutsuma, ja walitsejale anti kõwa käsk, nii ruttu kui võimalik, parukas ja kiri üles otsida. Tädike tahtis niisama wiibimata õpetaja paljast pead katta, kui pürjermeisteri-herra kirja lugeda. Peale seda kui isand Säbleinile põhjalikult paruka worm ja wärw ära oli kirjeldatud ja kirja adress talle hästi pähe tuubitud, kutsus see kohe kaks talipoissi, neli rehepeksjat ning karjase ja saatis nad sõidu- ja jalgteede, kõrwal- ja salateede peale, mis Waiblingeni ja Alam-Sõidu wahel olid. Emand ise läks tuuleweski künkale ja kontrollleeris pikksilmaga oma sõjawäe tegewust. Nii heade otsimise-abinõude juures ei wõinud kiri muidugi kaotsi jääda. Juba poole tunni pärast tulid seitse meest tagasi, eesotsas parukas, kiri ja walitseja-herra.

Kiri oli tõesti pürjermeisteri-herra kirjutatud ja sisaldas esialgse kutse pürjermeisteri-herra wanema tütre pulma. Kutsutud olid tädike, õpetaja-herra, neiu Suusike ja ka walitseja Säblein. Pulmad pidid kuue nädala pärast peetama ja kutse pruutpaari poolt weel korratama.

Wäiksed segadused ja kimbatused.

Tädike oli wäga meelitatud pürjermeisteri aupakliku kirja läbi. Tema südame wõitis ka see, et nüüdsel ajal sündsad kombad weel täitmist leiawad. Nende kahe asjaoluga ei olnud siiski weel kõik takistused kõrwaldatud. Perekonna koosolek pidi lõpuliku otsuse tegema.

Tädikesele tegi suurt peawalu nimelt see, et nüüd Suusike Waiblingeni noortemeestega lähemasse ühendusesse pidi astuma. Sest esiteks oli Suusike üle seitsmeteistkümneme aasta wana, millest ta ise midagi halba ei leidnud, seda enam aga pani see asjaolu tädikest mõtlema. Teiseks oli Suusike nii ilus, kui kunagi keegi Susanna on olnud. Isegi ilusam kui see, kellest Wanas testamendis kõneldakse. Kolmandaks oli tal wäga suur pärandus loota, ja tädike ei tahtnud sugugi oma pailast esimesele wastutulijale anda. Neljandaks oli Suusike täitsa ilma elutarkuseta, õlgugi, et temal kiiduwäärt uudis- ja teaduhimu ei puudunud.

Kõige selle juure ei sobinud Waiblingeni nooredherra sugugi. Esiteks olid mitmed neist wäga ilusad, mis aga õiguse pärast midagi ei tähenda. Teiseks olid nad kõik naljamängude ja romaanide sõbrad; neil oli oma asjaarmastajate-teater ja Waiblingenis toitsid endid kaks raamatukõitjat kõitmisetööga — wäga halb tähendus nüüdsel ajal. Kolmandaks oleks wõinud ju neile nende meeldiwa wälimuse ja romaanide lugemise andeks anda, kuid ainult harwa mõnel üksikul leidus niisugune warandus, kui Rosmarini tädikesel, ja nii kõrge aukraad, kui ülem-

maksunõunik seda on. Isegi Waiblingeni pürjermeister — armas aeg! — mis see siis ka on? Ja kõik teised kohaliku kõrgema seisuse liikmed, kui tolliwalitsuse inspektorid, adwokaadid, sekretärid, raeherrad, wäiksed kaupmehed, jõukad käsitöölised seisid aukraadi poolest pürjermeisteri-herrast hästi madalamal.

Nii oli tädikese arwamine Suusikese ja Waiblingeni noortemeeste kohta. Sellest siis tuligi, et Suusike wäga harwa Waiblingenis käis ja Waiblingenist weel harwem mõni noormees Alam-Sõidus.

Pika kahtlemise järele otsustas perekonnakoosolek, mille liikmeks ka walitseja-isand oli arwatud, ikkagi pulma minna, kuid kõige suurema ettewaatusega.

Kõigepealt jäeti tädikese hooleks Suusikesele südame-hädaohud selgeks teha ja need salakawalad kaljud kätte näidata, millega kokku põrgates ilmsüütus harilikult häwineb. Niipalju oli selge, et Suusike wanaduses oli, kus kokkupõrkamine võimalik; peale selle weel niisuguses wanaduses, mil enam kassi ja nukuga ei tarwitse mängida. Head last pidi siis asjadega tutwustama, mille olemasolemist ta ei aimanudki. Pealegi, kui temast mitte nunn ei pidanud saama, pidi ta ennast ilmas ometi näitama, et ka teda ennast nähtaks. Seda teadis tädike nii hästi, nagu iga ema, kellel täiskaswanud tütar ära on anda ja kellel õigusepärast ka midagi äraandmise wastu ei ole.

Teiselt poolt pidi ka õpetaja-herra Suusikesega kõnelema. Walitseja-isand, kes noorest peast esimene tantsija olla olnud, kes nüüd aga kuuekümneme aastane wanapoiss oli, pidi Suusikesele tantsutunda andma. Pulma ajal lubasid aga kõik kolmekesi Suusikest hoolsalt silmas pidada ja ta järele walwata.

Ettewalmistused pulmadeks.

Et nüüd rätsepad, kingsepad, õmblejad jne. tegewusesse pandi, on iseenesestki mõistetaw. Tädike tahtis Waiblingenis seisusekohaselt esineda, ja muidugi wõis temale seda wäikest toredust andeks anda, et tema Suusikese iluduse läbi ka ennast tundis kõrgemale tõuswat.

Suusike rõõmustas südamest pidulikude ettewalmistuste üle — sellesarnast ei olnud ta ialgi enne läbi elanud. Ta ei lasknud oma tantsumeistrit hinge tagasi tõmmata ja see kurtis aina, et tema kuuekümneme aastased jalad mitte nii wäledad ei ole, kui Suusikese seitsmeteistkümnemesed. Rõõm ja lõbu õpetasid neiu tantsima, isand Säblein kirjutas selle äga oma arwele. Jsand Säbleinile tegi ka suurt lõbu ammu äraunustatud tantsukunsti meele tuletada. Perekonna koosolekul tehti otsuseks, et isand Säblein Suusikese kaastantsijaks pidi jääma.

Kahjuks ei läinud wiimane otsus aga mitte täide, ja nimelt järgmisel põhjusel: Üks päew enne pidu korrali kõik tantsud hoolega läbi. Tädike ja õpetaja-herra tahtsid ise järele waadata, kui palju Suusike edasi on jõudnud. Enne kui pealtwaatajad kohale olid jõudnud, tegid Suusike ja walitseja mõned keerud ümber toa. Walitseja püüdis kõigest ihust ja hingest, et ta oma wäledast õpilasest taha ei jääks. Suusike heljus kui liblikas ümber walitseja ja tegi oma ülemeelsuses

Esimeste Soome väeosade tulek Tallinna (Preetri platfil).
 Esotjas major Ekström, leitn. Kirotar, leitn. Eskola.

mõnegi hüppe, mis mitte kõigi seaduste järele ei käinud, kuid sellegipärast mitte vähem ilus ei olnud. Valitseja-herra tahtis ka oma kunsti tippu näidata. Ta tegi ühe väga keerulise hüppe, kuid see ei õnnestunud, tegi teise, see õnnestas veel vähem. Tema pikad ja peened jalad, mille üle ta harilikult sugugi ei kaewanud, põimisid end teineteisega nii risti, et õnnetus tulemata ei võinud jääda. Ta kukkus kõige labasemal kombel põrandale. Niisama, kui üks langetatud puu kõik enesega kaasa kisub, tõmbas ka tema Suusikese, kes tema ümber ikka veel keerles, enesega ühes. Opetaja-herra, kes parajasti ust tahtis avada, kuulis vägevast kukkumist, mis isegi maja aluse värisema pani. Kiirelt tõttas ta tupp. Ühelt poolt ülelignie kiirus, teiselt poolt õpetaja-herra lühike nägemine olid põhjuseks uuele õnnetusele. Ta astus kogemata valitseja-herra jala peale. See tõmbas jala kiirelt oma poole, sellega riisus ta aga õpetaja toetuspunkti. Enne kui viimane jõudis wabandust paluda, lamas ta juba teise kõrval maas. Selle aja sees, kui tema walgeks puudertatud parukas pea ägeda liigutuse mõjul kaugele sohwa alla lendas, kerkisid tema lühikesed jalad vastu taewast, nagu oleks nad sealt läbi palunud.

Kõik see sündis paari silmapilguga. Opetaja-herra tõusis kõige enne üles, ja Suusikese lumiwalget, wõltsidega tanu oma ärakadunud parukaks pidades, pani ta selle kiirelt oma pähe, sest et ta ülemmaksunõuniku emanda lähenewaid sammusid kuulis. Suusike oli niisemuti enne jalgel, kui tädike sisse astus. Ainult walitseja Säblein istus põrandal nutuse näoga, sest et ta ennast puusast oli nikastanud.

„Oh sa heldene taewas!“ hüüdis tädike Rosmarin ja lõi käted kokku oma walitseja nutust nägu ja

waimuliku wenna pead naisterahwa tanuga järgemööda waadeldes. „Mis janti teie siin teete? Kas te kõik wiisakuse olete unustanud? Kas see on kellegi elukomme? Jseäranis sina, õpetaja-herra...“

„Mispärast siis just mina iseäranis?“ küsis tema rõõm tõeselt ja peaaegu weidi haawatult, sest et ta oma õe noomituskõnesid ei armastanud.

Nüüd wõttis Suusike sõna ja seadis kohe rahu jalale, sest et ta tädikesele kõik ilusti ära seletas ja õpetaja-herrale ta paruka kätte tõi.

See väike, pealtnäha tähtsusetu wahejuhtumine oli kõigi järgnewate õnnetuste põhjus. Herra Säblein lonkas veel mitu päewa ja ei võinud pulmes mitte tantsida.

Hoiatused.

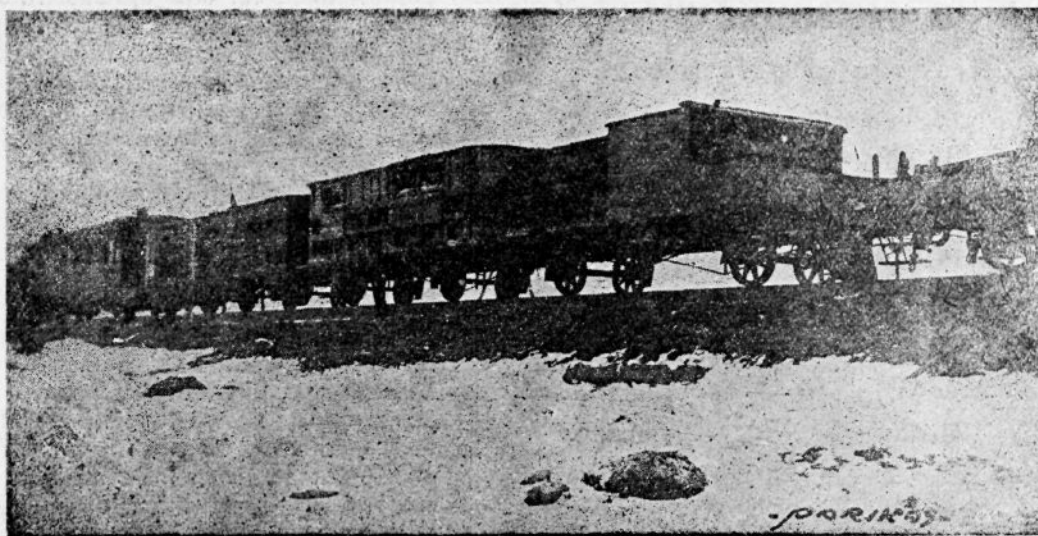
Suusike oli pulmapäewa hommikul juba päikesetõusul ülewal. Ta ei saanud suure rõõmu pärast magada. Tädike Rosmarin oli niisama päikesetõusuga ülewal; tema ei saanud suure mure pärast magada. Nüüd ei saanud Suusikest enam kuldagi keelata Walblingeni noortemeestega tantsimast. Sellepärast wõttis tädike Suusikese veel kord käsile. Ta manitses neiu wilumata südant igasuguse armuawalduse, ehk nii kuidas seda wahest kristlikus agaruses nimetatakse, saatana meeltuste vastu külmaks jääda. „Sa oled juba seitseteistkümmend aastat wana, armas Suusike!“ ütles tädike.

„Palun wabandada, tädike, seitseteistkümmend aastat seitse kuud.“

„Seda pahem.“

„Kuidas nii?“

„Ja, waata, sa oled juba wanaduses, kus mehele wõib minna.“

Zoonustrong.

„Ah, see ei olegi ju ometi nii suur häda. Teie ise ütlesite mulle, et teie ka korra mehel olete olnud. Ja kas teie siis seda ei tea, et Waiblingenis ja Ulem-Sõidus ühtki nädalat ilma pulmadeta mööda ei lähe.“

„Nii on see küll.“

„Ja wististi, tädi, on seal midagi väga omapärast. Kas teie siis enam ei mäleta, kuidas meie Lisette selle üle rõõmustas, kuidas tema praegune mees, noor metsawaht Steinfeldist, temale ikka järele hiiliks? Kui armsad nad teineteisele olid, kui...“

„Suusike, sa oled ikka veel laps. Kuule mind. Sa oled noor, ei ole mitte näotu, heast perekonnast, su isa oli kohtunõunik. Sul on omal warandust ja, võib olla, ehk on veel kuskilt juure loota. Meelitatjatest sul puudust ei tule. Sulle sajab wiisakusi uksest ja aknast. Jgaüks püüab muidugi sinu poolehoidmist võita, ja kergesti võib juhtuda, et just kõige wiltsam ja waesem päewawaras sulle meeldib. Just täna, pulmas, seatakse su südame jaoks wõrgud üles. Ma manitsen sind, ole ettewaatlik! Ara usu ühtki noortmeest, kui meeldiw ta ka oleks.“

„Ja mispärast ei peaks ma siis uskuma?“

„Sest et nad, niihästi, üks kui teine, meelitajad ja waletajad on. Nad lähewad kõik ainult selle peale wälja, et süüta tütarlapsel meeli pahurpidi ajada.“

„Aga kuidas saawad nad seda teha? Minu meeli ei saa ükski segada, kui ma seda ise ei taha.“

„Ma kardan, et sa seda ehk ise ka kangestigi tahad.“

„Seda ma küll ei usu.“

„Kui sulle ühe hingega kümme korda öeldakse, et sa oled armastusewääriline, nõiduw ilus jne. oled nagu need uued sõnad nüüd kõik on.“

„Need kõik on aga aina väga kenad sõnad. Kas teie siis seda ei leia?“

„Kui sulle keegi ütleb, ta armastada sind, ta ei wõida ilma sinuta elada.“

„Noh, seda ei tule küll kellegi pähe.“

„Aga kui see ometi mõnele pähe tuleb? Kas sa seda usuksid?“

„Kui ta seda wandega kinnitaks, tädi, peaks?“

„Aga laps, neil ei ole sellega ometigi mitte tõsi taga. Nad wannuwad sulle kõik. Kuid pärast omakeskis naerawad nad su wälja. Usu mind, kes sulle meelitusi räägib, sellel on nõu sind pärast wälja naerda.“

„Mis nad siis sellest saawad, kui nad seda teeksid?“

„See teeb neile nalja, ainult nalja. Niisugused nad juba kord on need mehed.“

„Kõik?“

„Kui mitu tüdrukut on nad küll õnnetuks teinud. Kui mitu tüdrukut, kes oma meelitajaid tõsiselt armastasid, on oma au, rahu — tihtipeale isegi oma süütuse kaotanud.“

„Jsegi oma süütuse? Ütle, tädi, kuidas selle süütusega õieti lugu on?“

(järgneb).

Parem raha.

A.: „Küll on nüüd wilts raha! Peaks ometi inglase tulema, tal on palju parem raha.“

B.: „Kuidas nii?“

A.: „Meie loome raha numbritega, mis nüüd-

sel ajal väga tüütaw töö. Inglismaal aga mõõdetakse raha margapuuga.“

B.: „Kust sa seda tead?“

A.: „Ma lugesin ju kalendrist, et seal on naelsterlingid.“

Aps.

Sõja ja revolutsiooni mõttus.

Ajakohased pilkepildid.

Kokku seadnud U-huu.

- Sisu: 1. pilt — Euroopa sõja algul.
2. pilt — Klasifikatsioon.
3. pilt — Keisrid „otstahvokus“.

Osajalised: Nikolai II.

Wilhelm II.

Tööline.

Soldat.

Talupoeg.

Wabrikant.

Näitelawa sissejoad — waba.

1. pilt.

Euroopa sõja algul.

Näitelawale astub rõõmsas tujus Nikolai II, harilikus ohwitseri mundris.

Nikolai II monoloog.

(Kerge Wene murdega.)

„Nüüd üles, Wene alamad,
kui waenlased teid piirawad.
Kes Wene leiwast elawad —
need kaitsku waprast isamaad,
sest õigel Wene alamal,
kuis teada kaugele, ligidale,
ei ole armsam kuskil maal,
kui oma keisri warju all.
Te keiser, usk ja isamaa —
need kutsuwad teid sõdima!
Sesi astkem ette rõõmuga!
Hurra! Hurra! Hurra!“

Tšort wosmi! Meie (iseäralise rõhuga), Jumala armust Wenemaa keiser, Soomemaa suurvürst, Poolamaa kuningas ja muud, ja muud, ja muud — Nikolai Wiaroi Aleksandrowitš, kuulutame oma truualamlastele alamatele, et see wanamehe tolge Franz-Joseph omad sõjawäed meie noorema wenna Serbia peale wiinud. Suur Austria! — Tibiilluke Serbia! See metselajas tahab seda linnupoega ära neelda! Oota, brat, ja wanamehe kronks! Mõi, Mõi, Nikolai Wiaroi Aleksandrowitš Romanow, elame alles, slawa Bogu! — Serbia — see on see sama Slaawi weri, mis minugi soontes woolab, (tasemalt) ehk küll terwe meie perekond on Saksa soost naised wõinud ja minugi abikaasa Aleksandra Feodorowna on sealt. (Ägedamaks minnes.) Tak brat, Serbia on meie suguwend — sellepärast, sellepärast lööme selle lapitud riigi Austria puruks, puruks! (Wihane liigutis.) Meie sõjariistade terwiseks! (Tõmbab taskust sorokowka ja joob.) Slawa Bogu, see on oma monopol, ja kurraasi on tarwis, sest seal on weel suurem waenlane Austria seljataga — Saksamaa. See Saksa Willem on üks suur lontrus! Mis ta uhkustab oma raudrusikaga. Ma ütlen otsekõhe, et minu kajakad ta wangi wõtawad! Wot need on alles

poisid: ühe piigi otta ajawad 13 Saksa leitnant! Ahaha, ahaha! Molotšoi! Ja kui neile abi waja on, siis saadan ma tulle draguunid, tulle husaariid, tulle ulaanid, tulle grenadeerid ja, tšort wosmi, kõik omad ihukaitsewäed! Tšhto wõi dumajete, tšhto u menja narodu nehwatajete? Arwate, et mul rahwast puudus on? Et mul neist kahju on? Jga tattnina nekrut, kes slushba peale tuleb, on juba naise mees! Neid sigineb kui pöršaid. Ja mis neil puudub? Neil on ju tšaar, keiser, eto mõi, neil on ka prawoslawnaja ikoona nurgas ja meelelõbuks olen asutanud monopoli!

Ehh, nado wõipitj! Na šdorowje! (Joob.) See on hea, et mul üks kange sõjaminister on, see Suhomlinow, mis tähendab Eesti keeli kuiwkints! Wott, sel on alles, brat, nupp! Ta rehendas nimelt wälja, et Wenemaal on niipalju suurtükka, et Saksamaa teeme puruks kõige Krupi wabrikuga. Jah, brat, niiwiiji on lood. Aga ma kardan, kas wast inglased enne Berliini ei jõua. Noh, küll Meie selle eest hoolitseme, et Wene wäed enne sinna jõuawad. (Keerutab wuntsi.) Aga, tšort wosmi, mul juba kõhiki tühjaks läinud! Kas te teate ka, mida üks keiser, nagu Meie, sööb? Selget seapekki ja pränikuid sularaswaga. Wott, see on alles toit. Sõrmed lakud ära!

Aga nüüd pean ma waatama minema, mis minu Aleksandra Feodorowna teeb. Ta jäi wiist aegu wiitima meie püha wanakehe Rasputiniga... Ma lasen õige Grischkat Jumalat paluda, et meie wõit ruttu tuleks. Siin tõmban ma mõõga tupest wälja ja wannun (pidulikult), et teda mitte enne sisse ei pista, kuni wiimane waenlase soldat meie maa pealt end ära kasinud! (Tõmbab mõõga tupest ja marsib lauldes wälja).

„Käib keiser eel ja näitab teed,
Siis astkem järel, Wene wäed,“.....

Lühikene waheaeg, sisse — Wilhelm II.

Wilhelm II monoloog.

Donnerwetter! Deutschland über alles, über alles in der Welt!

Kas näete, mis see on? See on raudrusikas, mida ma 40 aastat olen tagunud! See peab ajama kananaha üle ihu kõigil Saksamaa waenlastel! Ahaa! Ma wõin nüüd puruks lüüa terwe maailma, sest Saksamaa käib üle kõige, üle kõige ilmamaa! Et 40 aastat tagasi Preisimaa selle kiidusuu Prantsuse ju kord ära wõitis, ja tal taskust mitu miljardi puhast kulda wälja tõmbas, et ta seda jõudis teha, see on alles wäike asi. Nüüd tahan ma alles näidata, mis maksab Preisi kuningas ja Saksamaa keiser! Ma lähen, Donnerwetter, kahe nädalaga Pariisi! Kahe nädala pärast tahan ma Pariisis lõunat süüa, kus pidulauas rohkem Prantsuse wahuweini saab woolama, kui werd ühes suures lahingus. Mis sest, et seal wahel Belgia riik on? Donnerwetter, ta kinga Alberti teen ma seakarjuseks, kui heaga meid läbi ei läse.

Kas teate ka, kes Saksamaa kõige suurem waenlane on? Inglismaa. Jumal nuhtle Inglis-

maad! Meie wana hea Saksa Jumal, Sa oled meid ikka meeles pidanud. Ja iga soldati rihma pandli peale olen ma lasknud wajuada: „Jumal on meiega!“ Sejt meie wana hea Saksa Jumal ei jäta meid kunagi maha... Ärgu arwaku Inglismaa, et ta saarel on, et teda juur laewastik kaeteb. Ehee! Ma olen ju seks lasknud ehitada weelalused paadid! Need peawad kui uis närima Inglismaa elunärwi kallal. Ma jätan ta lihtsalt nalja. Iga kaubalaew, mis sinna lähed leiba wiima, lastakse mere põhja! Seal on neil kõigil ruumi. Ahaa! Ma panen merejõidu nii kinni, et ükski elaw hing enam Inglismaale ei pääse. Ka reisirajelaewad lasen põhja. Põhja, põhja kõik! Kas tulgu ta hispaaniaist wõi Ameerikast, mis ma sejt hoolin, sejt Saksumaa käib üle kõige! Kogu maailm peab wärskema mu ees. (Suuruse hullustuses). Selleks olen ma ju Wilhelm der Zweite — Saksumaa keiser ja Preisi kuningas, imperator et reg!! Meie ühepeaga must kull peab kõigil, waenlastel silmad wälja nokkima.....! (Täristab kannuseid), Kõik ümberkaudsed maad panen ma oma käpa alla. Sellest suurest Wenemaast teen ma enesele lüpsilehma; seal on seda mammonat küllalt, ja Wenemaa keisri kaela ma kõweraks käänan, sejt kuidas julgeb ta mu plaanidele wahete segada. Nikolai on üks Ionirus ja pitspuuben. Ta walitseb jääkarude üle... Mis on tema kajakad? Kajakad... Waat mul on ratsawägi: surmahusaarid kutsutakse neid; ja kes neid juhatab? — minu oma poeg kroonprints. Ma pean üttema, waat kus on pois: aina möoka kolistab, aina lahinguteist unistab! Täis surmahusaar, nagu iga tõine junkur olema peab. Oppigu iga teine Preisi junkur temast ja wõtku eeskuju, siis on meil wõit käega katjuda. Einoh, ilmitingimata!

Donnerwetter, kas on ka kellegil niisugune suurtüki wabrik nagu meil Krupp! Ma lasen tal walada 99 tollise suurtüki, mis pommid siit otse Peterburi wiskab. Eh, kus tuleb riist! Anna aga inimeselija kätte.... Ja omad pojad panen, kui wõit käes, igale poole kuningateks. Poisid on tublid... Aga nüüd pean ma minema, ei mitte aega wiita! Vorwärts, marjch! (Lähed tormates wälja).

— Eesriie. —

II pilt.

Klassi sõda.

Tööline, Soldat ja Talupoeg astuwad punast lippu kandes ja marjseesji laudes (ejimine salm) sisse.

Tööline: Seltsimehed, maha keisrid, weremejad!

Soldat: Maha sõda, maha werewalamine!

Talupoeg: Elagu wabadus, ühõiguslus ja wendlus!

Tööline: Elagu demokraatiline wabariik!

Soldat: Elagu rahwaste rahu!

Talupoeg: Elagu Ajutaw Kogu!

Soldat: Nüüd lõhume omad püssid ära ja lajeme nad rauawabrikus ära sulatada.

Tööline: Ja mina teen neist adrad!

Talupoeg: Ja mina künnan uue adraga kõik food ja rabad üles, et meil enam leiwa puuduist ei tuleks! (Wõtawad lipu ja lähewad wälja lauluga:

„Millega seijawad riigid,
See on ju orjade töö,
Wõtame kätte kord piigid,
Wõidame pimedada öö...“

Lühikene wahaeeg, sisse — Tööline täies sõjariistus.

Töölise monoloog.

Ma pean üttema: see rewolutsioon meeldib mulle. Pea miitinguid, kuula kõnesid, kät punase lipuga — nii et lust. Ja tööpäewa oleme wähendanud nüüd 8-kõja tunni peale. Ega's me oma werewawaga neid kapitaliste enam nuumama ei hakka. Nad arwajid, et neil ikka niisama wabadus on, nagu meilgi töölistel (lõõb uhkelt wastu rindu) — ei, wabadus on nüüd meil. „Arka üles, ja rõhutud rahwas, ärka üles, ja tööliste parw!“ Ma olen oma käega 11 kardawoid ära tapnud, ja nüüd peaks ma kohkuma? Rewolutsiooni süwendamist nõuame meie, töölijed. Mis on Ajutaw Kogu? Minu seltsimehe naise poja seltsimees luges Margist, et kõige suurem wabadus on siis, kui kõik wõim uasi proletaarlaste käes on. Kuid Ajutawasje Kogusje tulewad ka kodanlased. Mis wabadus see siis on? (Käredalt ja kahjewa häälega). Kõik wõim tööliste nõukogude kätte, üle wõtta mõisad, üle wõtta wabrikud, kirikud, linnawalitjused, ühe sõnaga kõik üle wõtta. Kelle higiga on haritud mõija maad? Meie. Kelle jõuga käwad wabrikud? Jälle meie! Ja kirikuid meisse waja ei ole. See Jumal on kodanlaste wälja mõelud, et töörahwast sõnakuulmises hoida. Meie, enamlaste, Jumal peab hoopis teistjagune olema. Küllap Margis on juba sellest kirjutanud. Elagu soisjalne rewolutsioon tänasest päewast peale! Üheie, uleilmilise töõjagawäe mahed, ajutame enesele punase kaardiwäe. Mingu põrgu demokraatia ja Ajutaw Kogu! Maha kodanlased, maha paksmad, surm burjhuidele. Igauks, kes meie wastu kõneleb, on kontrrewolutsioonäär ja walgekaari!

(Uhkelt rinda püsti hoides ja rusikat kõigutades wälja. Sisse — wabrikant).

Wabrikandi monoloog.

(Ahkides paksume ja erutawate sündmuste pärast).

Lukksepad on mäsajama ja määrjema hakanud. Eõõ ajal joowad teed ja pärast lõunat kuni õhtuni peawad koosolekuid, kus resolutsioonid wiiekordse palga kõrgendamise asjus wastu wõetakse. Sellegi hea kasu, mis ma sõja ajal olen korjanud, laasiawad ära. Neil ei ole sellest küllalt, et nad sõjajõõstuses ajapikendust said — wabrikuid tahawad ka üle wõtta ja sissetulekud oma wahel ära jagada. Ah, hm... Ja kas weel sellega lõppes? Tribunaal on mind surma mõistnud, ei ma suur burjhui olla. Siirup ja pipar!

Saatawa osatund sõjaväe haigemajas Juhkentalis. Esimesed haawatud.

Ma asutan walge kaardiväe, kes punaseid peab mõistujele aitama. (Käredalt). Läbi were ja tule peavad need alatud koerad õpetust saama (välja).

Näitelawa taga laskmine. Sisse tagurpidi wabrikant, rewolwriga sihtides, tagant järele tööline.

Tööline: Sure, äraneetud kodanlane! (Paugutab rewolwrit).

Wabrikant: Sure ise, koer! (Wahetpidamata laskmine).

Tööline: Kurat, padrunid offas!

Wabrikant: Tule, kui julgust on, enamlaste nagu!

(Kargawad naeruwääriliste liigutustega üksteise kallale). Sisse Talupoeg.

Talupoeg: Pidage, saknad! Mis tülid teil siin on? Mina tapa maal ööd ja päewad tööd teha, ja wili wõetakse linna Jumala muidu käest. Teil pagananahkadel siin linnas aega küll riielda. Lukksepp tahab ise kuningaks hakata, ega ta muidu omele kaardivägesid ei soeta; karjub maha militarismi, aga end seab hambuni sõjariistu, neab ära isandad ja mammona, aga ise istub tribunaalis ja saadab inimesi surma; konfiskeerib nende wihatud warandused ja wabriku sissetulekud wõtab enesele. Ja kapitalisti isandal on wiist nõu mõnda junkrusest jälle troonile upitada, nagu neid enne on olnud. Minul wikatid offas, adrad offas, habustel raudu ei ole... Nemad aga asutawad kaardivägesid!....

Kui teie oma tülisid ei jäta, siis wõite lõrmi imeda ja tapelda isekeskis. Minul teile ühtki hallitust ei ole. Nemad aga asutawad kaardivägesid!....

Sellepärast siis jalamaid Asutaw Kogu kokku! Saite aru? Jumalaga. (Wälja).

Tööline ja Wabrikant karrikatuurlistes poosides üksteise otsa wahtimas.

— Gesriie. —

III pilt.

Keisrid „otstahwkus“.

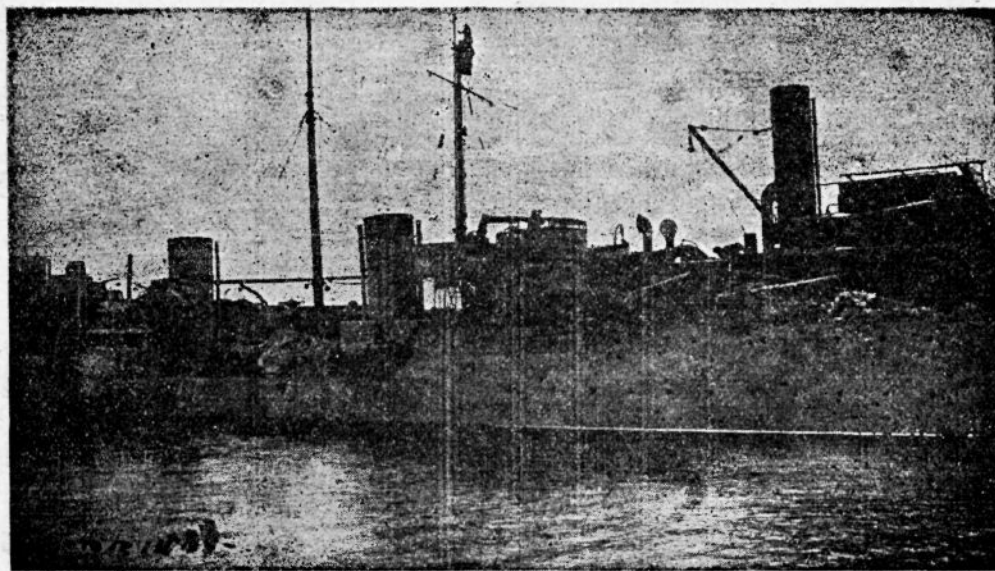
Pahemalt poolt sisse — Nikolai II erariides, kroonu mütsiga, aralt ümber wahtides.

Nikolai II monoloog.

(Süüdlase häälega).

Ega siin rewolutsioonäärised ei ole... Sain hädawaewalt nende käest tulema; hea, et eluga weel pääsesin — mis seal muust rääkida. Ühesõnaga — „deelo tränn“!

Wott, kus kuradinahad! Pea siis weel sõda! Küll keelajin wiina ära, et soldatid jooma ei hakkaks. Küll ajasin ühest utsinast teise, et nad ära wätsks. Küll tagusid ohwitserid neil molud sisse, kui sõna ei kuulunud, kuid mis ja hing, teed? Nemad ei taha sõdida, ei taha sõdida keisri, usu ja isamaa eest!.... Pea mehi, kui täkkusid, kuude kaupa prii söögi peal kasarmutes, ja weel ei taha minna kaewikutesse! Küll on ilm hukas! Ei ülemate sõnakuulmist, ega Jumala kartust! Ära unustasid, näed, wande ja muudkui astu aga troonilt, astu aga ära. Gospodi, gospodi, küll on kurwad mälestused..... Eh, wõpit nado! (Wõtub pudeli taskust). Hea, et sain ühe woorimehe käest pool pudelit puskarit, hea, et seda sain. Kus enam monopoli „atlisjimat“ saad — kõik ladud lõhkusid

„Lennut“ (end. „Awtroil“).

ära ja lasksid wodka maha; peab samogonkaga läbi ajama (lõõb risti ette, joob).

Jumal tänatud.... Olin siis kinni weel. Wahid ümber. Wott kus kuradinahad. Kuid sain weel õnne kombel põgenema. Nad arwawad, et ma surnud olen. Tolad! — Tulin siia linna vaatama; oleks õige hea alguses üks joomakoht ära rentida. Kahju, et Aleksandra Feodorowna maha jäi. Ja wanake Rasputingi puhkab mulla põues, oli wana lõbus wanamees, aitas krooni kanda. Jah, raske on krooni kanda, raske on...

Paremalt poolt sisse — Wilhelm II, erariides, „oktoobris“. Nikolai II eemal seismas. Wilhelm astub mõttes, tähelepanemata ümbruse wastu.

Wilhelm II monoloog.

Halwad mälestused, halwad mälestused.... Need on kui tondid, mis mind piirawad; õõsel sofistawad nad mulle: Wilhelm Hohenzollern, suur sõjamees, ärka kangetele tegudele, heida maailm oma jalge alla — seft sina, Wilhelm, oled muistsest rüütlite suguwõsast, kes mõõka oskasi tarwitada. Hohenzollernid said Saksa riigi keisriteks, aga sina, Wilhelm, oled olnud nõrk, oled kaotanud kangete esivanemate krooni. Jõud on õigus, — waat see on elu seadus. Tugewam pidi olema sinu käsiwars, terawam su mõök, seft su waenlased olid kui tuhandedpeaga madu, kelle pead ja ilmarmuta oleks pidanud maha rajuma!... Ah, mälestused, teie olete kui saatanad, kes mind taga ajawad...

Nikolai II (hakkab liikuma): See herra on wiist hullumeelne, ma pean ära minema.

Wilhelm II (ärkab mõtteist): Kes see wanamees on? — Pardon, minu herra, kas Te minuga kõneleste....?

Nikolai: Mina niisama. Kas ma Teid segafin, palun wabandada!

Wilhelm: Olge nii lahked, mitte sugugi.

Nikolai (mütsi kergitades): Mina niisama jalutafin.

Wilhelm: Mina ka. Kas Te ei tea wast juhata, kus siin tapamaja on?

Nikolai: Kahjuks mitte: ma olen alles täna sisse sõitnud.

Wilhelm: Ah so!

Nikolai: Wäga halb linn see siin, õige wähe joogikohte. Ma ise oleks ühe trahteri rentinud.

Wilhelm: Ja, linn on waikne. Sõjawäe muusikat ei ole kuulda. Ma kuulan hea meelega sõjawäe muusikat. Muidu tulim ma siia poole asja pärast — üks juut rääkis, et selle linna tapamajasse olewat ülemlihunikku tarwis. Ma tahtsin selle kohta endale wõtta.

Nikolai: Tohin küsida, kus Teie lihunikku ameti peale wälja õppiste?

Wilhelm: Ma õppisin Berliinis.

Nikolai: Sellepärast tulete mulle nagu tuttawa ette....

Wilhelm: Ja Teie mulle ka....

Nikolai (taganedes): Teie olete nagu Saksa keisri Wilhelmi nägu!

Wilhelm: Ja Teie niikui walatud Wene Nikolai!

Nikolai: Ootamatu kokkusaamine!....

Ma pean minema. Jumalaga!

Wilhelm: Pidage kinni, majasteet! Ma tahan Teilt midagi küsida.

Nikolai (kõrwale): Kui temal aga tapmise nõu ei ole....

Wilhelm: Kus Teie olite, Teid loeti ju surmiks.

Nikolai: Tühi jutt. Ja kus Teie olite?

Wilhelm: Ma põgenesin oma pojaga hollandise, sealt sõitsin wõõras riides edasi.

Nikolai: Lepime ära. Meid mõlemaid kiustakse taga rewolutsjonääride poolt.

Wilhelm: Jah, olgu nad äraneevad!
(Annawad üksteisele käe).

Nikolai: Wõtame lepituseks natuke kibedat. Olge nii lahked, majesteet. (Pakub).

Wilhelm (Joob): Püü, on aga kibe. Teate, kus mul olid enne wiinad: eht Saksa konjak, näituseks.

Nikolai: Ja minul ka: oma monopol.

Wilhelm: Ja, enne olid paremad ajad. Wahel jai ööd läbi juua.

Nikolai: Ma jõin end mitu korda laua alla.

Wilhelm: See ei ole midagi. Ühel ajal sõjamehel ja rüütlil ei maksa jooki karta. Waat minu poeg kus jõi, ja mis tal wiga oli — eht surmahujaar; kui aga see Ameerika Inglismaale appi ei oleks tulnud, oleks olnud wõit meie.

Nikolai: Kus wiibib praegu kroonprints?

Wilhelm: Ta astub ühes hispaania tsirkuses üles kui kunstrafutaja.

Nikolai: Ja jah, olid ajad ennem..

Wilhelm: Rahwas on uhkeks läinud. Nad ei taha enam keisrit.

Nikolai: Prostad inimesed tahawad ise riiki juhtida. Ja raha hoiawad nad kui ihmused, ei raatsi keisrit pidada ega palka anda.

Wilhelm: Ei ole ühelgi enam sõjawaimu. Kõik tahawad rahu ja rahu.

Nikolai: Ja monopoli poed suluwad nad kinni. See imelik karshuse waim on neil sees.

Wilhelm: Oige, wana Nikolaos, elu on halb...
(Laulawad ühes koos tuntud rahwalaulu wiil):

Elu, elu, miks meid waewad,
Miks ja meid nii kurwastad,
Lõhud ära õnne taewad,
Troonilt alla wirutad....

Õnne tähel sündisime
Kuningliku lossi sees,
Kalt trooni pärisime
Suures aus ja hiilguses.

Kuldsed kroonid pähe pandi,
Wõiti püha salwiga,
Palwed taewa poole kanti:

„Jumal, keisrit kaitse Sa!“

Rahwad kulda kokku tõiwad,
Olid pidud saalides;
Õõsid läbi laulu lõiwad
Suured herrad mundrites.

Aga kuradist see tuli:

Ajas äkki wõrku meid —

Pääsis lahti sõjatuli,

Wiskas troonilt maha meid.

Elu, elu, miks meid waewad,
Miks ja meid nii kurwastad:
Lõhud ära õnne taewad,
Troonilt alla wirutad....

— Eesriie. —

Konnad.

Trehwasid kaks konna, — üks wanem, teine noorem. Ja wanem küsib:

„Kas sa mõistad igamoodi krooksuda?“

Noorem wastas:

„Mis weel! Muidugi mõistan!“

„Noh, krooksu,“ käskis wanem.

Ja noorem krooksus: krook-krook-krook.

Siis ütles wanem:

„Sa krooksud ainult Eesti moodi.“

„Mismoodi siis pean krooksuma?“ küsis noorem.

„Inglise laadi.“

Noorem wastas:

„Inglise laadi ei krooksu keegi.“

„Ei, krooksuwad,“ wastas wanem.

„Noh, kui mõistad, krooksu siis Inglise laadi,“

ütles noorem.

„Niimoodi,“ sõnas wanem ja krooksus: kju-kju-

kju.

„Niimoodi mõistan ka mina,“ wastas noorem.

„Krooksu, kui mõistad,“ käskis wanem.

Noorem krooksus: tsju-tsju-tsju.

Aga wanem naeris ja ütles:

„Sa krooksud „tsju“ Saksa laadi, aga Inglise laadi waja: kju.“

Noorem püüdis kogu jõuga Inglise laadi krooksuda, kuid ei saanud. Lõpuks hakkas ta nutma ja ütles:

„Eesti konnad krooksuwad paremini kui Inglise konnad, — arusaadawamalt.“

Ch.

Wähk.

Jõest tuli wähk wälja. Wend ja õde otsustasid teda kinni püüda, sest nad arwasid, et wähk on loll loom.

„Wähk ronib tagaspidi,“ ütles wend, „aga tal pole taga silmi. Me paneme mütsi ette ja ta ronib mütsi.“

Nad istusid kiwile ja ootasid kui wähk mütsi taganeb. Aga wähk läks kõrwale, niipea kui mütsi nägi. Wend ja õde panid mütsi jälle ette, — aga ka siin ei roninud wähk mütsi.

„Kuidas ta enda taha näeb?“ küsis õde.

Wend wastas:

„Tähendab, tal on silmad taga.“

„Ja, aga ta silmad on ju peas,“ ütles õde.

„Noh,“ ütles wend, „siis on tal pea taga.“

Jooksid koju ja kõnelesid igauhele:

„Mis me praegu nägime! — Kuis wähk taganeb. Ja kui imelik on see wähk! Saba on tal ees, aga pea ühes silmadega taga, — ainult esimene pool on tal ühes sabaga taga, aga tagumine ühes peaga ees.“

Ch.

Walge käsi.

Richard Charles.

Süda äkki jahmatas,
luust ja lihast läbi lõikas:
keegi musta õõ seest hõikas,
keegi naerma pahwas.

G. Suits.

On walge talw; kõik kohad on tuisatud. Hulk päiwi langes lund metsadele, mägedele, orgudele kui riisi. Maa on kui hangunud, wälju katab nagu pehme walge sammet, puude okstel ripuwad otsekui walged willapuhmad, aga taewas on tuhkjaa, ähm ja läbipaistmata kui matt klaas. Wäljadel puhub winge tuul hundi hulwet, uste pragudes wuhiseb, kuna lumi krusiseb jalge all kui siidi will. Hommikuti puistab päike kahwatanud kulda puude latwadele, nii et need näiwad kui kollaste salpeetri-mägede tipud. Ohtuti killub päikesära tuhandetel härmatisenarmaste hõbenõeltel. Kuid mustad õõd ja walged päewad aina tuisutawad, tuisutawad.

Ühel sarnasel talwel aastate eest nägin nägemise, mille mälestus juba tundub õudsenä. Ma elasin tol ajal maal wanemate juures. Pikkil talweõhtuil lugesin fantastilisi raamatuid, mis täis julme nägemusi, õudseid wiirastusi, mis mind ära wiisid realsest elust ja mu noores ning wastuwõllikus hinges kaswatasid kartust ja usku üllloomulikku ning kõiksugustesse inimhinge ilmutustesse. Ohtuti kartsin minna isatalu juurest kaugele, sest mulle näis, et keegi mu taga kõnnib, et keegi mu kuklasse hingab, aga õõseti, waadeldes läbi akna mustawasse hämarusse kui surmakuristikku, näisid lumised puud walgetesse linadesse rüütud kooljatena, kuna mu wari seinal hõljus kui munk surmariigist. Neil õil, tõmmates waiba üle pea, ei saanud ma magada, hingata, tundes kuis mingi painaja mu rinnal lasub, oma karwase käega mu suu sulub. Siis olin täis ahastust kui see, kes elusalt maha maetud ja kes hauas ärgates kirstukaant enda peal tunneb.

Ühel päewal, weebruari lõpul, pidin minema oma lapsepõlwe sõpru waatama, kes elasid metsataguses Sarapuu talus. Nende, mu lapsepõlwe sõprade, isa oli sel aastal jõulukuus jäljeta ära kadunud. Ta oli läinud koormaga linna turule, aga sealt tuli hobune ainult tühja reega tagasi. Arwati, et teel rõõwliite poolt ära tapeti, kuna ta korjus ära peideti. Et kogu ümbrus selle kuritöö tõttu oli hirmul, ei usaldanud ka mina minna üksinda läbi metsa. Wõtsin seltsiks hoowikoera Karu, kes oli tugew ja suur kui hea sälg. Selle olime Sarapuu talu kadunud omaniku käest ostnud. Mäletan, kuis see koer esialgu igal wõimalikul korral tagasi oma endise omaniku juure jooksis. Ühel päewal sai ta aga kadunud peremehe käest hea kere-täie peksa; sest saadik oli koer nukker, hulus õõseti kurwalt, aga ei usaldanud kunagi enam maja lähedusest kaugele minna.

Oli karge talwepäew, kui kodust läksin. Oli walge ja waikne: loodusest oli kadunud kõik kära kui surnukirstu juurest. Külma õhku näpistas mu põski punetama. Astusin läbi metsa, tallatud teerajal, sest

mõnda päewa ei olnud lund sadanud. Mõlemil pool teed olid langes, lumetortide all raskunud puude oksad. Kõik oli kui tarretanud, hangunud, ja ma astusin waikses mõtluses, koer aga wadis mu kõrwal.

Siis hakkas sadama. Algul külwas taewas mu rüetele harwad lumekübemed, mis olid kui wäiksed walged paberist wäljalõigatud tähekesed; siis langes lund järjest paksemalt, lahmakatenä; lõpuks nagu küwati tuhande nägemata käega walgeid konfette. Pea muutus lumesadu tuisuks ja mattis tee. Kuid mul oli mets tuntud ja ma läksin umbes. Mõni minut hiljem sai tuulest maru, mis meeletu wilinaga hundas, jagades armuta hoopaa, lüües okstelt maha lumelähmakaid. Ikka enam ja enam lailas lund; näis, kui langeks taewast maha õudne ja wiirastuslik surmatund.

Jõudsin lagedale ihmjale platsile. Legendik oli täis walgeid walle, mis õõtsusid kui wahulised lained. Tuul tõstis ja rullis lumekangaid, kandis neid kui hiiglaaste. Seal-teal sirutas end mõni skeetlik puu ähmase taewa poole; oksad krabisesid wastamisi kui surnukondid. Kaugemal näisid hanged kui suitsewad, laawat sülgawad wulkanid. Hirmsalt oigas metsa maru lõõkide all, ahastuslikult hulusid ja nutsid puud. Ja näis, nagu kisuks keegi wõimsa käega hauast tõusnud kooljate ümber walgeid linu. Mul hakkas õudne. Mis kihhas, kahhas ja hulwas mu ümber? Oli see matusekellade helin? Oli see munkadekooori laul? Oli see wägewa külma liturgia?

Ma kaotasin sihi. Olin kui mõistmata, ära seletamata paika saftunud, mis näis saladuslik kui Tiibet. Läksin edasi, aga tuisk tormas mulle wastu ja maru suudles mind jäiste huultega. Tuisulakad lõid mulle wastu nagu ikka walusamalt; ma ei suutnud lõpuks enam edasi minna, hingata ega oma ette näha. Oli see mets? Oli see tuuehulwe? Ei! See oli meeleheitlikus olemisewalus karjuw inimkond armuta Saatuse hoopide all.

Akki kuulsin, kuis hulus mu taga kaeblikult, üksikult. Ma waatasin tagasi. Waewalt tundsin koera ära. Kutsusin teda enese juure. Koer ei tulnud, waid hulus. Hulus õudsenä, ahastuslikuna, kohutawana. Mis tähendas see hulwe? Miks ei tulnud ta minuga? Ma lähenesin koerale. Ta hulus üksiku, tuisukallistustes olewa puu all, mis oli kui aastasadade metsa wiimane puu.

Panin näpu koera kaelarihmast läbi ja tõmbasin teda enesega. Kuid koer kiskus end tagasi. Siis lõi mu pähe mõte, et ehk koer aimab, kuhu ma lähen ja ei tule seepärast kaasa. Sel põhjusel kutsusin koera teisele poole. Kuid ka see oli asjata. Siis kutsusin teda tagasi, siis sinna, — asjata.

Meid piiras nagu miski surmawõru, nägematu ja saladuslik, millesse koer kartis astuda. Ja üksinda ei sõandanud ma edasi minna ses marus, mis kees kui meri, sajus, mis langes pliskade kaupaa kui sula tina, kattes maad kui surnulina.

Siis silmasin, et koer, kogu kehast wabisedes, pea lumme pistis, nagu tahaks ta sinna pugeda. Mu põlwed wabisesid ja mind waldas mingi hirm. Ma olin lugenud, et koerad surma lähedust aimawad. Tundsin end juba hauas, mille peale langeb lumi kui muld.

Ei julgenud taha waadata, kartes surma näha.

Ma julgenud edasi minna, kurbas surma eudale vastu tulewat.

Weri tardus soontes ja ma püüsin paigel kui laew, mis ajujäässe külmanud.

Ja siis nägin, kuis koer hakkas kahe käpaga hange auku kraapima, nagu tahaks ta endale hauda kaewata wõi warjupaika, kuhu pugeda meid piirawa julma hirmutise eest. Tundsin ainult, kuis hambad löid plaginal wastamisi.

Mis teha? Mis wõis tulla?

Siis silmasin, et koer august, mis kaewanud, midagi püüdis wälja kiskuda. Seal pidi midagi takistuseks olema. Wõib olla, et seal oligi põhjus, miks koer edasi ei tulnud, waid hulus?

Et selgusele jõuda, kumardasin ja haarasin millestki kinni.

Kuid järgmisel silmapilgul kargasin hirmunult tagasi.

Mulle näis, et surm ise oma luise käe mulle vastu sirutas, millest kinni haarasin.

Nüüd ei olnud mu hirmul enam piiri. Hakkasin jocksma haruldase wiledusega. Tahtsin olla kerge kui tuisk, kui suits. Mulle näis, nagu jookseks walge kassi ise mu kannul, et must kinni haarata, et mind tagasi tõmmata julma surmariiki.

Peatasin alles isatalu ees. Alles siin kadus mu hirm ja mulle tuli imelik mõte.

Wõtsin labida ja kutsusin sulase ühes. Siis läksin tuldud teed tagasi, ilma et seekord wähematki hirmu oleksin tunnud.

Me leidsime kerge waewaga koera metsalagen-dikus üksiku puu all, ja hakkasime kaewama.

Lume alt tuli wälja inimese korjus; see oli koera endine omanik.

— ❖ Nalja. ❖ —

Naljast pean ma suurt lugu ja et endale nalja kinnitada, ei wali ma abinõusid. Need abinõud tunduwad tihtilugu mõnelele juhmidena ja ma saan sõimata, hurjutada, mind peetakse hullumeelseks, kuid sellest ma ei küsi. Minu isa nalja järele on nii kirglik, et ma kõigi arwanise peale käega löön, kõik wiisakuse reeglid kõrwale heidan ja kõik oma kehalistes ja hingelistes jõud tööse panen, et aga nalja saada. Ma olen fanatik ja põen nalja haigust. Et nalja saada, on mul palju abinõusid.

Ma lähen murgaadwokadi juure ja teretan wiisakalt, nagu inimene, kes postkontori ametnikkudega juba kauemat aega tuttaw on.

„Bon soir, monsieur... Kas teie wõite mulle lahutamise asjas nõu ja juhatast anda?“

Murgaadwokat silkitab heameele pärast oma tühja pead ja sõnab:

„Miks mitte!... Olge nii lahked... See on minu eriala... Kas ta kaua juba teie juures elab?“

„Kaks aastat. Alttinewa-aasta Kükula laada aeg muretsejin...“

„Kuidas ta end alawal peab?“

„Ei wõi just kiita!... Kui lähedale lähed, lööb sabaga!“

„So, so. See on praegusel ajal karakteriline nähtus... Neljas paragrahw, nii ütelda:

„Non plus ultra... Kas ta ehk wenelastega ei sõbrustanud?“

„Seda ma et tea... Aga sakslaste ajal sai ta waene kannatada küll — need lüpsid ta tihtilugu päris kuiwaks!“

„Waadake, waadake!... Ja mispärast te peasjalikult lahkuda tahate?“

„Tahaksin ka wahel midagi rammusamat saada... Et ka, nii ütelda, wahel leiwa peale määrida midagi oleks, saate aru. See wejine kraam on juba ära tüütanud...“

Murgaadwokat teeb kawala näo ja pigistab ühe silma kinni.

„Ah sedawiisi!... Kas te wõite aga kindlaks teha, et ta teid petab?“

„Miks ei wõi! Ta endine peremees ütles, et iga päew niipalju annab, kui mul tarwis lähed ja et wõorastele ka weel müüa wõib — nüüd on aga juba paar nädalat möödas ja ma ei saa tilkagi. Ehk kui wahel tilgake ripatab, siis pole sellel kellegi maik... Sellepärast ma mõtleasingi, et kui ette ära lahutada, ehk siis on parem!“

„Ja, ja lahutada on tingimata waja... Ma kirjutan kohe palwekirja!“

Ta istub lauda ja hakkab hirmsasti nagu moonutades kirjutama. Kui kiri walms, annab ta selle mu kätte.

„So, pange siis tarwilik arw markisi peale ja andke sisse!“

„Selle pean ma talle sisse andma?... Kas ta aga paberit jõöb — ta on ikka heintega harjunud...“

Adwokat teeb suured filmad.

„Kellest te räägite?“

„Ma räägin oma lehmast!“

„Elate teie siis lehmaga abielus ja tahate endid lahutada?“

„Ei, ei... Ka ei taha ma lehmast lahutada, waid ma tahan teada, kuidas koort lahutada!“

„Minge wälja, niisugune lurjus!“

Uulitsal kõndides tormas ma äkiste teinepool ääres jalutaja raudteeametniku juure ja karjun naerulist nagu tehse ja kätt talle vastu sirutades:

„Aa!... Aitsh ala tummi tresku trikapulla! Tshy ta watshe jan dsin dsian de lepidrooni, tshipa tripa lepimponi!...“

Mees waatab mulle imestanult otja ja wäristab pead. Ma kummardan wiisakalt.

„Kas teie siis Rumenia keelt ei mõista?“

„Ei mõista!“

„Mina ka ei mõista mitte ühte atnust sõnagi!“

Soomusrongi mehed tuugivad peale.

Õhtul lähen ma kusaagile ukse taha ja kõlistan. Üks tehakse lahti. Ma võtan kübara maha ja teretan wiisakalt:

„Tere õhtut!“

„Tere, tere... Mis teil head oli?“

„Ei midagi. Ma tahtsin ainult „tere õhtut“ ütelda!“

*

Turu nurgal peatan ma ühe wanapoolse herra kinni ja küsin talt, rahakotti taskust välja tõmmates:

„Kui palju ma teile võlgu olen?“

„Teie ei ole mulle kopikakki võlgu!“

„So... Aga palju teie mulle võlgu olete?“

„Ma näen teid eimest korda ja ei ole teile midagi võlgu!“

„Kas teie siis herra Adamson ei ole?“

„Ei ole!“

„Ah so jah — täiesti õige! Ma ei ole ju ka mitte linakaupmees Tänav, nagu ma esiotja arvasin!“

*

Ma lähen uulitsa nurgal seisja korrapidaja juure ja panen käe wiisakalt kõrva ääre:

„Kas teie võiksite mulle ütelda, mis kell on?“

„Pool kolm!“

„Õõsel või päewal?“

„Teie näete ju, et praegu päike alles kõrges on!“

„Wäga õige... Aga, kas teie ei võiks mulle wäikest juhatust anda: ma läksin eila woorimees Stmanni juure ja nüüd ei tea ma, kas ma sealst juba tagasi olen tulnud või istun ma alles seal?“

*

„Endla“ nurgal seisab woorimees. Ma astun ta juure.

„Kuulge, woorimees, kas te seda ei tea, et saepuru hobuse kõhu tõsiselt ära võib rikkuda? Pealegi on selle ainega toitmine looma piinamine ja niisuguste asjade eest võidakse teid wastutusele võtta!“

„Mis juttu te nüüd ajate! Ma ei ole oma hobusele kunagi saepuru annud — see ka mõni toit!“

„Wõi nii! Noh siis olge nii lahked, astuge pukist maha ja waadake: teie hobu näeb praegu unes, et ta kahewakalise saepurukasti kallal oma isu kustutab!“

*

Politseisje torman ma suure ärewusega sisse.

„Ma tulin teatama, et ma täna õõsel wiis minutit enne poolt kolme ühe inimese ära tapin!“

Politseiametnik hakkab protokollit tegema.

„Mispärast te ta ära tapsite?“

„Asja ees, teist taga! Sihtselt, aeg läks igawaks, suitsetada ei olnud ka midagi, mõtleisin siis: tapan õige mõne inimeselooma ära. Juhtus ka parajasti nii, et mulle Rüütli uulitsal keegi isik wastu tuli. Ma võtsin müüsi peast, kummardasin ja palusin teda wäheks ajaks seisma jääda, sest et mul talle midagi wäga tähtsat teatada on. Mees jäi seisma ja ma löin ta maha.“

„Misjuguste abinõudega te ta elu wõtsite?“

„Ma tahtsin talle esiti linnakõõgist ostetud suppi sisse anda, aga et ta seda tõrkus wastu wõtma, löin ma talle kirwega pähe.“

„Kus see kirwes praegu on?“

„See kirwes kukkus mul minewal aastal Naisaare juures merde ja nüüd lubas Sepp-Willu ta mulle kahe nädala pärast walmis teha.“

„Mis lori te nüüd ajate?!... Tähendab, tapmine sündis wiha põhjal?“

„Täiesti õige! See herra waatas minewal laupäewal saunas hirmus kahelaset mu wihta, millest ma järeldasin, et ta wihtlemisest suuremat lugu ei pea, ja see mulle põhjust andiski teda maha nootida.“

„Kas te ta nime teate?“

„Ei tea, aga seda võib kohje teada saada, ta ootab väljas ukse taga... Juss, tule sisse!“

Ma teen ukse lahti ja Juss tuleb sisse. Meil wõetakse mõlemil kraest kinni ja wisatakse välja.

*

Ma peatan postiljoni ja küsin talt:

„Teie nägu tuleb mulle tuttaw ette. Kas te mitte see ijk ei ole, kes minewal aastal sakslaste pommitamise ajal surma sai ja selle tagajärjel peast lolliks läks?“

„Ei tea ma sellest midagi.“

„Ah so! Siis olete wiist see herra, kes minu matusel jutlust pidas, kui ma oma isa-ema pulmas olin?“

Peenes riides herra ette astun ma julge samuga ja küsin Wene keeli:

„Kas teil sõjariistade kandmiseks luba on?“

„Ei ole.“

„No siis olge nii lahked ja kõrwaldage oma näolt see hirmus miin!“

Ma lähen politseisse ja teatan:

„Praegu saatsin ühe oma sõbra teise ilma!“

„Ja seda wõite te nii rahuliku südamega kõneleda?“

„O ja, miks mitte! Ta maksis mulle selle eest tubli summa.“

„Wõi nii! Tahyis ta siis ise elust lahkuda?“

„Mitte sugugi — ta elab praegu!“

„So! Ise ütlesite waremalt, et te ta teise ilma olete toimetanud!“

„Seda küll! Ma munserdasin ta laewa peale, ja taew läheb teise ilma — Ameerikas.“

Ma lähen habemeajaja juure sisse ja küsin, mis habemeajamine maksab.

„Kaks marka.“

„See tähendab, kui habe täielikult maha ajada?“

„Ja, ja!“

„Olge head, siin on kaks marka — ajage oma habe maha!“

Noore plika püüan ma uulitsal kinni.

„Wabandage lahkesti minu julgust, aga ma tahyisin teile teatada, et minu nimi August Sopa-august on.“

„Wäga rõomustaw!“

„Ma ihkan wäga tutwust neidudega, kes ilusad on kui kewadise koidu esimesed kiired!“

Ma waatan talle naerdes otja. Ta muigab ja lööb silmad maha.

„Mulle meeldiwad wäga juuksed, mis pehmed on kui hommikumäa siidwiidud...“

Ma waatan ta juuste peale. Ta muigab häbelikult.

„Ah, jätke...“

„Mulle meeldiwad wäga silmad, mis sirendawad, nagu põhjataewa tähed...“

Ma waatan talle silmi.

„Ah, jätke need komplimendid!...“

„Ma wöin hulluks minna, nähes huuli, mis punased on kui meresügawuste kalliskiwid...“

„Ah, jätke...“

„Ja sellepärast palun ma teid...“

„Ah, siin on ju nii walge...“

„...palun ma teid — kas te wõiksite mulle mõnda neidu tutwustada, kellel need head omadused on?..“

Päewapiltniku juure lähen ma sisse.

„Tere... Kas olete see herra, kes üles wõtab?“

„Mina jah!“

„Wõtate te ka muud üles, wõi ainult inimesi?“

„Ma wõtan kõik üles, mis soowite!“

„Noh, siis olge nii lahked, tulge postkontori ukse ette ja wõtke mu paberossiots üles, mis mul sinna maha kukkus!“

Ma jooksen mööda uulitsat, teen hirmunud näo ette ja ohkan ise:

„Jälle pommitawad hirmsasti aeroplanidelt!“

„Kus kohas? Sa taewake!.. Kus kohas?“

„Waat seesama see asi ongi, et ma ei tea kus kohas... Aga küllap wiist ikka Prantsuse frondil, kui ma ei ehki!“

Ma astun paksu herra juure.

„Wabandage, mulle tuleb teie wälimus wäga tuttaw ette. Kas me mitte omal ajal Persias tihtilugu koos ei olnud?“

„Te ehksite — ma ei ole Persias kunagi olnud.“

„Seda ma arwasin kohe. Ma ei ole sinna ka jalgagi saanud!“

Ma astun kauplusesse ja näitan tühja riivi peale:

„Olge head, tubage mulle seal neliteist ja pool naela!“

„See on ju tühi riiv, seal ei ole ju midagi!“

„Ma näen küll, et see tühi on, aga ega ma endale ei wii — ma tahan sõbrale kingitust teha. Aga kui te ei wõi mulle kaasa anda, siis sõon ma siinsamas.“

„Mis asja te siinsamas sõöte?.. Mis te öieti tahate?“

„Ma tahaksin teada, mis peab tegema, kui katus läbi jookseb. Kas peab silgud merde tagasi puistama wõi peab ajalehe tellima? Ma ei ole tükil ajal kuumarjutust näinud ja ei tea sellest asjast midagi. Kui ma ükskord Kihnu saare peale kuberneriks saan, eks ma siis lasje teid ka paariks aastaks türmi pista...“

„Kuulge, noormees, te peaksite lähema hullumaja üles otsima!“

„Seda teen ma heameelega, kuid ma kahtlen juuresti, et see teid aidata wõiks... Te peaksite ikka isiklikult sinna ilmuma!“

Piduõhtul lähen ma postiametniku juure.

„Wabandage, kas ma tohiksin teile oma naifi tutwustada?“

„Olge nii lahked! Ma tahaksin heameelega teie prouaga tuttawaks saada — see teeb mulle suurt rõõmu!“

„Mis!?. Teie ei wõi ühele truuks jääda?“
 „Ei!“
 „Tähendab, teie olete ideelised enamlased?“
 „Jah!“
 „Siis ei ole parata midagi, annan teid sõjakohtu kätte, küll see teid wagaseks teeb!“

„Noh, siis olge nii head ja oodake seni, kui ma naise wotan.“

Ma lähen nais-hambaarsti juure.

„Kas te wõiksite mul hamba wälja tõmmata?“

„Ja, miks mitte?.. Olge nii lahked!“

Ma hakkan riideid seljast ära kiskuma.

„Mis te nüüd teete?.. Seda ei ole ju tarwis!“

„Aga kudas te siis muidu hamba kätte saate?“

„Kus see hammas teil siis on?“

„Ta on mul kõhus!.. Ma neelasin ta koge-mata alla!“

Ma lähen ajalehe toimetusesse.

„Tere, kas te olete toimetaja?“

„Jah. Mis teil asja oli?“

„Kas te ei wõiksite mu teistpoolt siit ikmast ära toimetada?“

Raamatukaupmehel käest küsin ma:

„Olete te kohalik elanik?“

„Jah!“

„Wäga rõõmustaw! Mul oleks teile üks väike palve ette kanda olnud. Kas te wõiksite mulle ütelda — on teil siin praegu juwi wõi talw?“

Ma olen fanaatik ja põen naljahaigust. Et nalja saada, ei wali ma abinõusid. Ma talitan põhjusmõtte järele: eesmärk wabandab kõik abinõud.
 Gori.

Loll täheteadlane.

Kübara külatark, kes tähtede järele tulewikku ette kuulutab, kätt waatab, wanade naiste hambaid arstib ja muid niisuguseid toimetusi teeb, arwas, kord, et tähtede järele tulewiku kuulutajal on tarwis ka tähtede nimesid teada. Sellepärast läks ta täheteadlase Dr. Tossmanni juure tähtede nimesid küsima.

Külatark: „Tere, kõrgeaulik doktor Tossmann!“

Dr. Tossmann: „Tere, tere! Mis teil tarwis?“

Külatark: „Tulin küsima, mis selle suure tähe nimi, mis iga õhtu pärast päikese loodet paistab, kui ilm selge.“

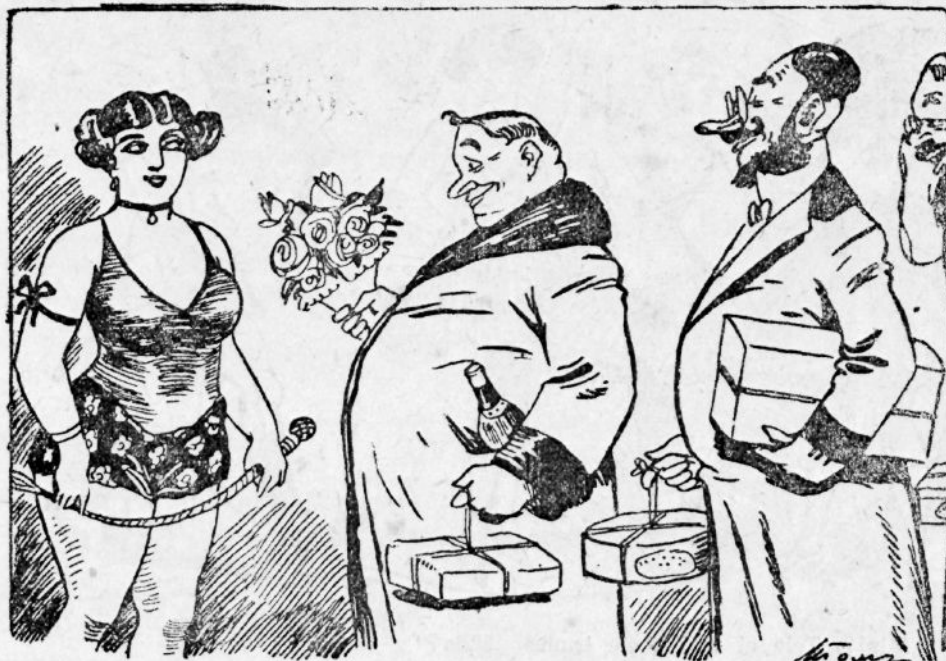
Dr. Tossmann: „Kust poolt see paistab?“

Külatark: „Seesama ikka, mis Kausi Kaarli kuhja kohalt paistab.“

Ikkagi ei teadnud täheteadlane selle tähe nime, ehk tark küll seletas.

Koju poole minnes pomises tark iseenese ette: „Kiidetakse ikka, täheteadlased kutsuda iga tähte nimepidi. Tühi lori kõik! Näe, ei teadnud sellegi tähe nime, mis Kausi Kaarli kuhja kohalt paistab, mis siis muust weel rääkida.“
 Aps.

ESIMENE KONJAKI-WISIIT.

Preili Mammon: „Täna teid südamest kingituse eest!“

Herra Rammus: „Oh, ei ole tänuväärt. Minu selja taga seisab minu usaldusmees herra Lind, kes kallimate warandustega on warustatud, mille üle isegi riik wõiks kade olla.“

Lahkeks tähelepanemiseks
kaubatarwitajatele! eeeee

„Teaduse“ raamatukauplus

Tallinnas, Harju ja Rüütli uul. nurgal 46/15.

Soovitame paraja hinnaga kõiksugu raamatukaupluse kaupasid, üksikult ja hulgawiisi: eestikeelseid raamatuid, kõiksugu paberikaupa, kirjutusmaterjali, koolitarwitusi, päewapildi ja postkaardi albumisi jne.

Palume sisse astuda

Harju ja Rüütli uul. nurgal 46/15, „Teaduse“ kauplusesse.

Sisefääk Rüütli uulitsalt.